

AMATÖR VE PROFESYONEL FUTBOLCULARIN SİBER
MAĞDURİYETLERİ VE FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ ⁽¹⁾INVESTIGATION OF SIBER VACCINATIONS AND AWARENESS OF AM-
ATEURS AND PROFESSIONAL FOOTBALLERS*M. Akif KIRAÇ¹, A. Serdar YÜCEL²**^{1,2}Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ / Türkiye**ORCID ID: 0000-0002-2345-7412¹, 0000-0002-4543-4123²*

Öz: Amaç: Çalışmada çeşitli değişkenlere göre, amatör ve profesyonel futbolcuların siber mağduriyetleri ve farkındalıklarına ilişkin tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Çalışmanın evrenini Elazığ ilindeki amatör ve profesyonel futbol kulüplerinde oynayan futbolculardan (n:450) oluşmaktadır. Bu futbolculardan rasgele yöntemle seçilen 334 futbolcu araştırma kapsamına alınmıştır ve örneklem oluşturulmuştur. Anket formları 10 sorudan oluşan kişisel bilgi formu ve 14 maddelik "Siber Duyarlılık Ölçeği" ile "24 maddelik "Siber Mağduriyet Ölçeği" formlarıdır. Tanrıkulu ve arkadaşlarının (2013) geliştirdikleri 14 maddelik "Siber Duyarlılık Ölçeği" ile Arıca ve arkadaşları tarafından (2012) geliştirilen 24 maddelik "Siber Mağduriyet Ölçeği" kullanılmıştır. Analiz kapsamında frekans ve yüzde dağılımları ve futbolculara ilişkin bazı bağımsız değişkenlere göre (cinsiyetiniz, yaşı, medeni durumunuz vb.) farklılığının tespitinde tek yönlü varyans analizi (Anova) ile t- testi uygulanmıştır. **Bulgular ve Sonuç:** Medeni durum, meslek, klasman grubunun futbola başlama yaşının, internet kullanma amaçlarının, Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarında bir etkisi görülmemiştir. 21-25 yaş aralığındaki futbolcuların Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Futbolcuların Sanal mağduriyetlerinde ise; bekar, öğrenci, 16-20 yaş, ortaöğretim, 7-9 saat internet kullanan ve amatör ligde futbol oynayan futbolcuların sanal mağduriyetlerin daha fazla olduğu görülmüştür. Sonuç olarak değişkenler incelendiğinde bu grubun internete girme olanaklarının daha fazla olduğu ve daha fazla internet kullandıklarından dolayı sanal mağduriyet yaşadıkları düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet

Abstract: Objective: In this study, it was aimed to examine the attitudes of amateur and professional football players regarding their cyber victimization and awareness according to various variables. **Materials and methods:** The universe of the study consists of footballers playing in amateur and professional football clubs 334 of these players were randomly selected and included in the study. The questionnaire forms are personal information form consisting of 10 questions and 14 Cyber Sensitivity Scale 14 with 14 items and "Cyber Victimization Scale" with 24 items. The 14-item "Cyber Sensitivity Scale" developed by Tanrıkulu et al. (2013) and the 24-item "Cyber Victimization Scale" developed by Arıca et al. (2012) were used. One-way analysis of variance (Anova), t-test will be applied to determine the difference between frequency and percentage distributions and some independent variables related to players (gender, age, marital status etc.). **Results and Conclusion:** The age of football, occupation, classification group, age of football, internet use matches have no effect on cyber (cyber) bullying sensitivity. 21-25 years old players are more sensitive to cyber (cyber) bullying. Virtual victimization of football players, single, student, 16-20 age, secondary education, 7-9 hours of internet and amateur football players playing in the league has been seen more than the virtual victimization. When the variables are examined, it can be thought that this group has more access to internet and more cyber victimization because they use more internet.

Keywords: Football, Cyberbullying, Cyberbullying Sensibility

Doi: 10.17363/SSTB.2020.37.4

(1) Sorumlu Yazar, Corresponding Author: Ali Serdar YÜCEL "Doç. Dr., Assoc. Prof", Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ / Türkiye, alsetu_23@hotmail.com, Geliş Tarihi / Received: 05.09.2020, Kabul Tarihi / Accepted: 27.12.2020, Makalenin Türü: Type of article (Araştırma ve Uygulama / Research and Application) Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None Etik Kurul Raporu veya Kurum İzin Bilgisi - Ethical Board Report or Institutional Approval, Var/Yes (Fırat Üniversitesi, Etik Kurulu, Tarih: 15.11.2018 Sayı: 12 Karar: 13)

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yılı: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315-2015-GE-18972)

GİRİŞ

Siber Zorbalık

Bilgi ve iletişim teknolojisi alanındaki hızlı gelişmeler; cep telefonları ve internet gibi araçları her yaştan, cinsiyetten, eğitimden ve gelir grubundan insanlar için günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline getirmiştir (Yaman vd., 2011).

Teknoloji hızlı bir biçimde ilerlemekte ve bununla birlikte bireylerin teknolojiye olan ilgisi de her geçen gün artmaktadır. Buna paralel olarak internet ve mobil cihazların kullanımı da özellikle genç bireyler arasında hızla yaygınlaşmaktadır (Livingstone vd., 2011). Palermi vd. (2017) siber zorbalığı elektronik araçları kullanarak kendini savunma şansı bulunmayan kişilere zarar vermek olarak tanımlamıştır. Bir diğer tanımda ise siber zorbalık; Bir kişiye karşı, internet ya da cep telefonu kullanılarak tekrar tekrar gerçekleştirilen saldırgan davranış olarak tanımlanmış (<https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/pzp5z.pdf>, 17.05.2020), kişilerin bilgilerini kullanıp, kişiyi aşağılamak, manipüle etmek ve dışlamak amacıyla yapılan kasıtlı, kötü niyetli ve tekrarlayan eylemler (Sullivan, 2011) ya da bir birey ya da gruba, özel ya da tüzel bir kişiliğe karşı yapılan teknik ya da ilişkisel tarzda zarar verme davranışlarının tümü olarak ifade edilmiştir (Arıca, 2011:10).

İnternetin insan hayatına girmesiyle daha da yaygınlaşan siber zorbalık, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıyla, birey ya da grubun, özel ya da tüzel kişiliğine zarar verici hale gelmiştir (Tanrıkulu vd., 2012). Ülkemizde bu konu ile ilgili son yıllarda yapılan çalışmalarda zorbalığın ve mağduriyetin yaygınlaşmaya başladığı tespit edilmiştir.¹

Siber Mağduriyet

Teknolojinin hızlı gelişmesi dünyanın yeniden dizaynını gerekli kılmıştır. Dijitalleşme ve teknolojiye olan bağlılığın artışı ile yaşam tarzları değişmeye ve gelişmeye başlamıştır. Bu gelişim yaşamımızda çok sayıda yenilik ve kolaylık getirmiştir. Bankacılık işlemleri, eğitim, araştırma, haberleşme, alışveriş, eğlence, oyun vb. birçok faaliyet internet ve dijital sistemlerle çevrimiçi ortama aktarılmıştır. Günümüzde elektronik posta (e-mail) gönderimi, kişisel web sayfası ve blog oluşturma, telefon vasıtasıyla yazılı veya görsel içerikli dosya gönderimi, sosyal ağ siteleri vasıtasıyla yeni arkadaşlar edinme ve bunlar vasıtasıyla haberleşme, sohbet etme, tartışma panolarında paylaşımda bulunma gibi faaliyetler internet ve dijital teknolojiler aracılığıyla çevrimiçi ortamda yapılabilir hale gelmiştir. Bunlarla birlikte internet kişisel, akademik ve ticari olarak yaygın olarak kullanım tercihi haline gelmiştir (Taiwo, 2015). Ancak bu araçların

¹ <http://www.umut.org.tr>, 05.06.2020

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yıl: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

kötüye kullanımı söz konusu olmakta ve insanlar mağduriyet yaşamaktadırlar.

Bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla bir birey ya da grubun, özel ya da tüzel bir kişiliğin zarar verici davranışlara maruz kalması ve bunun sonucunda maddi ya da manevi olarak mağduriyet yaşaması söz konusu olmakta ve bu durum Siber mağduriyet olarak ifade edilmektedir (Arıca vd., 2012). Bununla birlikte siber mağduriyet kişilerin kendilerini kötü hissetmelerine neden olabilmektedir (Hunter, 2012: 7).

Sporda Siber Mağduriyet

Spor; başarı ve başarısızlık, insanlar arası ilişki, ilgi çekici bir seyir olanağı ve sosyal içeriği nedeniyle büyük bir dünya oluşturmaktadır (Aşkın, 1989). Sporun bu özelliği ile toplumsal yapıdan etkilenmesinin yanında, toplumsal yapıyı da etkilediği, değişimlere açılacağı günümüzün göz ardı edilemez bir gerçeğidir (İnel ve Barut, 1994).

Bilgi teknolojileri alanında kullanılan pek çok araç farklı problemleri de beraberinde getirmektedir. Bu araç-gereçlerin kötüye kullanımı insanları ve toplumları sosyal ve psikolojik açıdan tehdit eder duruma gelmektedir. Günümüzde duymaya alışık hale geldiğimiz siber mağduriyet ve siber zorbalık kavramları bu tehlikeleri ortaya koyan kavramlardır. Bu tehdit unsurlarının görüldüğü alanlardan biri de hiç kuşkusuz spordur.

Kitleleri peşinden götürebilen en ilgi çeken sporlardan biri olan futbol, seyirlik olması ve çeşitli sebeplerden dolayı diğer branşlardan ayrılmaktadır (Var, 2008). Spor müsabakalarında, özellikle de “Çağın oyunu” olarak ifade edilen (Karadağ ve Kutlu, 2006) futbol karşılaşmalarında yaşanan şiddet olayları; sporun, sevgi, barış ve kardeşlik gibi evrensel değerleri, birleştirici ve bütünleştirici özellikleri üzerinde olumsuz etki oluşturmaktadır (Talismenler, 1998).

İnsanların büyük ilgi duyduğu spor alanlarından biri olan futbolu oynayan amatör veya profesyonel futbolcular da siber zorbalığa maruz kalan mağdurlar arasındadır. Buradan hareketle çalışmamızda çeşitli değişkenlere göre, amatör ve profesyonel futbolcuların siber mağduriyetleri ve farkındalıklarına ilişkin tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Çalışmamız “Betimsel tarama modeli” niteliğindedir. Verilerin elde edilmesinde 3 bölümden oluşan bir anket formu kullanılacaktır. Anket formu ilgili kurum/kuruluşdan gerekli izinler alındıktan sonra futbolculara araştırmacı tarafından yüzyüze görüşme yöntemi kullanılarak uygulanmıştır. Araştırma evrenini Elazığ ili’ndeki amatör ve profesyonel futbol kulüplerinde oynayan futbolculardan 450 futbolcu oluşturmaktadır. Örneklemi ise

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yılı: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

raştırma seçimiyle belirlenmiş 334 kişi oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Anket formları 10 sorudan oluşan kişisel bilgi formu ve 24 maddelik “Siber mağduriyet Ölçeği” ile “14 maddelik “Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği” formlarıdır. Arıcak ve arkadaşları tarafından 2012 yılında geliştirilen 24 maddelik “Siber Mağduriyet Ölçeği” ile birlikte yine Tanrıku ve arkadaşları tarafından 2013 yılında geliştirilen 14 maddelik “Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği” kullanılmıştır.

Verilerin Elde Edilmesi

Araştırmacı, Elazığ ili’nde bulunan amatör ve profesyonel spor kulüplerinin futbol takımlarında oynayan futbolcular ile yüzyüze görüşme yöntemi kullanarak anket uygulanmıştır. Anket içeriği olarak çalışanlara bazı demografik özelliklerin belirlenmesine yönelik sorular içermektedir. Kişisel Bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formu araştırmayı daha iyi gerçekleştirebilmek için; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, futbol oynadığı lig gibi soruları içermektedir. Futbolcuların siber mağduriyetleri ve farkındalıklarının belirlenmesine yönelik 14 soruluk ve 24 soruluk 2 ölçek kullanılmıştır. Siber Duyarlılık Ölçeği 14 maddeden oluşmakta ve her madde “Evet”, “Hayır” ve “Bazen” şeklinde yanıtlanmaktadır.

Ölçekten alınabilecek puan, 14-42 puan aralığında olup, elde edilecek puanın yüksekliği siber zorbalığa ilişkin duyarlılığın yüksekliğine işaret etmektedir. “Siber Mağduriyet Ölçeği” ise 24 maddeden oluşmakta ve her soru “Evet” ve “Hayır” şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan, 24-48 puan aralığında olup, elde edilecek puanın yüksekliği siber mağduriyetin arttığına işaret etmektedir.

İstatistiksel Değerlendirmeler

Verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Ölçeğin normallik analizi sonucuna göre nonparametrik olduğubelirlenmiştir. Toplanan verilerin güvenilirliği tespit edilmek amacıyla Cronbach alpha güvenilirlik testi uygulanmıştır. Güvenirlik analizi sonuçlarında; SZİDÖ 0,870, SMÖ 0,783 bulunmuş yeterli güvenilirlikte olduğu görülmüştür. Analiz kapsamında frekans ve yüzde dağılımları ve futbolculara ilişkin bazı bağımsız değişkenlere göre farklılığının tespitinde nonparametrik testlerde Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılmış ve elde edilen bulgular tablolarla desteklenerek yorumlanmıştır.

BULGULAR

SZİDÖ ve SMÖ Ölçeği Normallik ve Güvenirlik Analizi

Amatör ve profesyonel futbolcuların siber mağduriyetleri puanlarının bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi amacıyla uygulanan

ölçeklerden elde edilen veriler analize edilmiştir. Analizlere başlanmadan önce, değişkenlerin normallik dağılımları Kolmogorov-

Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile incelenmiştir. Değişkenlere ait normallik dağılım test sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. SZİDÖ ve SMÖ Ölçeği Normallik Analizi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Sd	P	İstatistik	sd	p
SZİDÖ	0,105	334	0,000*	0,954	334	0,000
SMÖ	0,080	334	0,000*	0,979	334	0,000

a. Lilliefors Significance Correction

*p<0.001

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan futbolcuların her iki ölçekten de aldıkları puan-

ların normal dağılım göstermedikleri bulunmuştur (p<0.05).

Tablo 2. SZİDÖ ve SMÖ Ölçeğinin Güvenirlik Analizi

Güvenirlik Analizi	
Cronbach’s Alpha	Madde Sayısı
SZİDÖ	,870
SMÖ	,783

Tablo 2’de SZİDÖ ölçeğinde bulunan 14 maddenin Cronbach’s Alpha değeri 0.870, SMÖ ölçeğinde bulunan 24 maddenin Cronbach’s Alpha değeri 0.783 bulunmuştur.

Bu bölümde önce futbolcular uygulanan ölçeklerden alınan puanlara ilişkin betimleyici

istatistiklere yer verilmiştir. Daha sonra sırasıyla futbolcuların siber zorbalık puanlarının ve siber mağduriyet puanlarının bazı değişkenler açısından farklılaşmasına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 3. Futbolculara İlişkin Betimleyici İstatistikler

		Sayı (N)	(%)
Yaş	16-20	87	26,0
	21-25	202	60,5
	26-30	40	12,0
	31 +	5	1,5
	Toplam	334	100,0
Medeni durum	Bekar	294	88,0
	Evli	40	12,0
	Toplam	334	100,0
Eğitim durumu	İlk ve Ortaöğretim	19	5,7
	Önlisans	93	27,8
	Lisans	210	62,9
	Lisansüstü	12	3,6
	Toplam	334	100,0
Meslek	Öğrenci	252	75,4
	Futbolcu	55	16,5
	Öğretmen	6	1,8
	Serbest Meslek	19	5,7
	Toplam	334	100,0
Klasman	Amatör Lig	270	80,8
	Prof Lig	64	19,2
	Toplam	334	100,0
Futbola başlama yılı	1-3 Yıl	40	12,0
	4-7 Yıl	202	60,5
	8-11 Yıl	67	20,1
	12-15 Yıl	20	6,0
	15 Ve Üzere	5	1,5
	Toplam	334	100,0

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yıl: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

Araştırmamıza katılan futbolcuların tamamı erkektir. Bu futbolcuların çoğunluğunun (%60,5) 21-25 yaş aralığında, %88,0 oranında bekar, %62,9 oranında Lisans eğitime sahip % 75,4 oranında öğrenci oldukları belirlenmiştir.

Futbolcuların %80,8'inin amatör ligde, % 19,2'sinin profesyonel liglerde oynadıkları, %60,5'inin 4-7 yıl arası %6,0'ının 12-15 yıl ve %1,5'inin 15+üzeri yıl futbol geçmişleri oldukları görülmüştür.

Tablo 4.Futbolcuların İnternet Kullanım Alışkanlıkları

	Sayı (n)	%	
İnternet kullanım süresi	1 Saatten Az	14	4,2
	1-3 Saat	102	30,5
	4-6 Saat	132	39,5
	7-9 Saat	58	17,4
	9 Saatten Fazla	28	8,4
	Toplam	334	100,0
İnternet kullanım aracı*	Cep telefonları	283	32,5
	Cep bilgisayar	165	18,9
	Taşınabilir bilgisayar	157	18,0
	Tabletler	148	17,0
	Masaüstü	118	13,5
	Toplam	871	100,0
İnternet kullanımmamacı*	Görüntülü konuşma	242	17,93
	Sohbet odaları	209	15,48
	Facebook	164	12,15
	Bankacılık hizmetleri	160	11,85
	Video siteleri	119	8,81
	Müzik	110	8,15
	Haber ve gazete	94	6,96
	Online oyun	81	6,00
	E-pošta	58	4,30
	Film-dizi	57	4,22
	Twitter	56	4,15
	Toplam	1350	100,00

*Çoklu seçenek kullanılmıştır.

Futbolcuların çoğunluğunun (%39,5) 4-6 saat ve %8,4'ünün 9 saatten fazla günlük internet

kullandıkları ve internet kullanılan cihaz dağılımlarına göre ise (%32,5) cep telefonundan erişim sağlandığı bulunmuştur. İnternet

kullanım amaçlarına göre ise (%17,93) görüntülü görüşme, (%15,48) sohbet odaları ve (%12,15) facebook ilk sırada gelmektedir.

Futbolcuların SZİDÖ ve SMÖ Ölçeğinde Aldıkları Puanlara İlişkin İstatistikler

Tablo 5. Futbolcuların SZİDÖ ve SMÖ Aldıkları Puanların Analizi

	N	\bar{X}	Ss	Sıra No	Min	Max
SZİDÖ	334	32,90	6,273	28,00	14,00	42,00
SMÖ	334	37,99	4,757	23,00	25,00	48,00

Yukarıdaki Tablo 5’de araştırmaya katılan futbolcuların siber zorbalık ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{X}_{SZİDÖ}=32.90\pm 6.46$) ve siber mağduriyet ölçeğinden aldıkları or-

Araştırmaya katılan futbolculara uygulanan ölçeklere ilişkin puanlar için yapılan betimleyici istatistiklerin sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

talama puan ($\bar{X}_{SMÖ}=37.99\pm 4.75$) görülmektedir.

Futbolcuların SZİDÖ Ölçeğine İlişkin İstatistiksel Analiz Sonuçları

Tablo 6. Futbolcuların Medeni Durum Değişkenine Göre SZİDÖ Puanlarının Analizi

Medeni durum	N	Sıra ort (SO)	Sıra top	Mann-Whitney U	Z	p
SZİDÖ Bekar	294	165,92	48779,50	5414,500	-,814	,416
Evli	40	179,14	7165,50			
Toplam	334					

Tablo incelendiğinde medeni durum değişkenine göre futbolcuların siber (sanal) zorbalığa ilişkin duyarlılıklarında anlamlı bir farklılaş-

ma görülmemiştir. (MWU:5414,50; z:-0,814, p: 0,416).

Tablo 7. Futbolcuların Yaş Değişkenine Göre SZİDÖ Puanların Analizi

	Yaş	N	Sıra ort (SO)	c2	sd	p	Farklılık Kaynağı
SZİDÖ	^a 16-20	87	156,92	5,428	2		b-a
	^b 21-25	202	209,54			,041*	b-c
	^c 26-30	45	169,82				
Toplam		334					

*p<0,05

Tablo 7’de araştırmaya katılan futbolcuların yaş değişkenine göre siber zorbalık ölçeğinden aldıkları sıra ortalama puanlarına göre 16-20 yaş futbolcuların ($SO_{SZİDÖ}=156,92$) puan, 21-25 yaş ($SO_{SZİDÖ}=209,54$) puan,

26-30 yaş ($SO_{SZİDÖ}=169,82$) puan, aldıkları görülmüştür. 21-25 yaş aralığındaki futbolcuların siber (sanal) zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının daha yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur (c2:5,42; sd:2, p:0,041).

Tablo 8. Futbolcuların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre SZİDÖ Puanların Analizi

	Eğitim durumu	N	Sıra ort. (SO)	c2	sd	p	Farklılık kaynağı
SZİDÖ	^a Ortaöğretim	19	134,82	9,459	3	,024*	b-a
	^b Önlisans	93	190,63				d-a
	^c Lisans	210	159,23				
	^d Lisansüstü	12	184,67				
Toplam		334					

*p<0,05

Tablo incelendiğinde futbolcuların eğitim durumu değişkenine göre siber zorbalık ölçeğinden aldıkları sıra ortalama puanlarına ilişkin ortaöğretim eğitim düzeyine sahip futbolcuların ($SO_{SZİDÖ}=134,82$) en düşük puanı, önlisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip

futbolcuların ise en yüksek puanı aldıkları görülmektedir. Bu sonuçlara göre eğitim düzeyi değişkenine göre önlisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip futbolcuların siber (sanal) zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının daha yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılaşma oluşturduğu bulunmuştur.

Tablo 9. Futbolcuların Meslek Değişkenine Göre SZİDÖ Puanların Analizi

Meslek	N	S.ort (SO)	c2	sd	p
SZİDÖ Öğrenci	252	167,71	1,812	3	,612
Futbolcu	55	158,03			
Öğretmen	8	203,06			
Serbest meslek	19	177,18			
Toplam	334				

Tablo incelendiğinde futbolcuların meslek değişkenine göre siber zorbalık ölçeğine ilişkin anlamlı bir farklılık göstermedikleri bulunmuştur.

Tablo 10. Futbolcuların Kalasman Değişkenine Göre SZİDÖ Puanların Analizi

Klasman	N	Sır ort.	Sır.top	Mann-Whitney U	z	p
SZİDÖ Amatör lig	270	170,75	46102,50	7762,500	-1,265	,206
Prof lig	64	153,79	9842,50			
Toplam	334					

Tablo incelendiğinde futbolcuların klasman türü değişkenine göre siber zorbalık ölçeğine ilişkin anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Tablo 11. Futbolcuların Kalasman Değişkenine Göre SZİDÖ Puanların Analizi

Futbola başlama yılı	N	Sıra ort (SO)	c2	sd	p
SZİDÖ 1-3 yıl	40	175,01	,599	3	,897
4-7 yıl	202	164,37			
8-11 yıl	67	170,40			
12>yıl	25	173,04			
Toplam	334				

Tablo incelendiğinde futbolcuların futbola başlama yılı değişkenine göre siber zorbalık ölçeğine ilişkin anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Tablo 12. Futbolcuların İnternet Kullanım Amacı Değişkenine Göre SZİDÖ Puanların Analizi

İnt Kul Amaç*	N	Sıra. ort	c2	sd	p
SZİDÖ Facebook	164	161,36	12,538	10	,251
Müzik	29	165,21			
E-pošta	16	172,19			
Twitter	39	152,86			
Film-dizi	15	139,50			
Online oyun	17	165,06			
Haber ve gazete	12	224,08			
Video siteleri	16	182,62			
Bankacılık hizmetleri	6	207,08			
Sohbet odaları	16	209,97			
Görüntülü konuşma	4	215,75			
Toplam	334				

* İnternet kullanımı birinci neden kullanılmıştır Tablo incelendiğinde futbolcuların İnternet kullanım amaçlarına göre siber zorbalık ölçeğine anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Tablo 13. Futbolcuların İnternet Kullanım Süresi Değişkenine Göre SZİDÖ Puanların Analizi

İnt Kul Süre	N	Sıra. Ort (SO)	c2	sd	p	Farklılık kaynağı
SZİDÖ ^a 1 saatten az	14	143,14	12,257	4	,042	b-a
^b 1-3 saat	102	192,06				c-a
^c 4-6 saat	132	196,54				d-a
^d 7-9 saat	58	198,81				
9 saatten fazla	28	161,66				
Toplam	334					

Not : a (1 saatten az)internet kullanan grubu; b (1-3 saat), c(4-6 saat) ve d(7-9 saat) internet kullanımını olan gruptan daha düşük olduğuna işaret eder

Tablo 13’de araştırmaya katılan futbolcuların İnternet kullanım sürelerine göre siber zorbalık ölçeğinden aldıkları sıra ortalama puanlarına göre interneti 1 saatten az kullanan futbolcuların ($SO_{SZİDÖ}=143.14$) en düşük puanı al-

dıkları, 4-6 saat kullanan futbolcuların ($SO_{SZİDÖ}=186.54$) ve 7-9 saat kullanan futbolcuların ($SO_{SZİDÖ}=188.81$) ise en yüksek puanı aldıkları görülmektedir. Ayrıca internet kullanım süresine göre interneti 1 saatten az kullanan futbolcuların 1-3; 4-6 ve 7-9 saat kullananlarla anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur. 1-3; 4-6 ve 7-9 saat internet kullananların siber (sanal) zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 14. Futbolcuların İnternet Bağlantı Cihazı Süresi Değişkenine Göre SZİDÖ Puanların Analizi

İnternet Bağlantı Cihazı	N	Sıra ort	c2	sd	p	Farklılık
SZİDÖ						
^a Masaüstü	18	218,58	16,185	4	,038	a-c
^b Taşınabilir bilgisayar	5	268,80				b-c
^c Cep telefonları	283	165,63				a-d
^d Cep bilgisayarı	18	150,42				b-d
Tabletler	10	187,50				
Toplam	334					

Not : a (masaüstü) ve b(notebook) bilgisayarla internet kullanan grubu; c (cep telefonu) ve d(cep bilgisayarı)

Tabloda araştırmaya katılan futbolcuların İnternet bağlantı yerine göre siber zorbalık ölçeğinden aldıkları sıra ortalama puanlarına göre en yüksek puanı Masaüstü kullanan futbolcuların ($SO_{SZİDÖ}=218.58$) puan, Taşınabi-

lir bilgisayar kullanan futbolcuların ($SO_{SZİDÖ}=268.80$) aldıkları görülmektedir. Bu sonuçlara göre internet bağlantı cihazı olarak Masaüstü ve notebook kullanan futbolcuların siber (sanal) zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının daha yüksek olduğu ve diğer gruplara göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur.

Futbolcuların SMÖ Ölçeğine İlişkin İstatistiksel Analiz Sonuçları

Tablo 15. Futbolcuların Medeni Durum Değişkenine Göre SMÖ Puanlarının Analizi

	Medeni durum	N	Sıra ort (SO)	Sıra top	Mann-Whitney U	z	p
SMÖ	Bekar	294	192,85	50231,00	4894,000	-1,726	,024*
	Evli	40	142,85	5714,00			
	Toplam	334					

*p<0,05

Tabloda araştırmaya katılan futbolcuların medeni durum değişkenine göre siber mağduriyet ölçeğine ilişkin anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur. Siber mağduriyet ölçeğine

göre bekar futbolcuların sıra ortalama puanı ($SO_{SMÖ} = 192,85$) daha yüksektir. Medeni durum değişkenine göre bekar futbolcuların daha fazla siber mağduriyet yaşadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 16. Futbolcuların Yaş Değişkenine Göre SMÖ Puanlarının Analizi

	Yaş	N	Sıra ort (SO)	c2	sd	p	Farklılık
SMÖ	^a 16-20	87	189,32	7,573	2	0.023	a-b
	21-25	202	163,40				
	^b 26>	45	143,74				
	Toplam	334					

Not : a (16-20) yaş grubu internet kullanıcıları, b(26'dan büyük) yaş grubu

Tabloda araştırmaya katılan futbolcuların yaş değişkenine göre siber mağduriyet ölçeğinden aldıkları sıra ortalama puanlarına göre 16-20 yaş futbolcuların ($SO_{SMÖ} = 189.32$) en yüksek puanı, 26-> yaş futbolcuların ise ($SO_{SM} =$

143,74) en düşük puanı aldıkları görülmüştür. Futbolcuların yaş değişkenine göre siber mağduriyet ölçeğine ilişkin anlamlı farklılık oluşturduğu ve bu farklılığın ise 16-20 ve 26> grupları arasında olduğu bulunmuştur. 16-20 yaş grubu futbolcuların sanal mağduriyetleri daha yüksektir.

Tablo 17. Futbolcuların Eğitim Durumu Değişkenine Göre SMÖ Puanların Analizi

Eğitim durumu	N	Sıra ort (SO)	c2	sd	p	Farklılık
SMÖ						
^a Ortaöğretim	19	236,88	7,400	3	0.045	a-b
Önlisans	93	191,66				a-c
^b Lisans	210	167,31				
^c Lisansüstü	12	157,01				
Toplam	334					

Not : a (ortaöğretim) mezunun internet kullanıcılarının b (lisans) ve c(lisansüstü) eğitim seviyesindeki internet kullanıcı grubu.

Tabloda araştırmaya katılan futbolcuların eğitim durumu değişkenine göre siber Mağduriyet ölçeğinden aldıkları sıra ortalama puanlarına göre orta öğretim mezunu olan futbolcuların

($SO_{SMÖ}=236.88$) en yüksek puanı aldıkları görülmektedir. Analiz sonucunda Ortaöğretim düzeyi eğitime sahip futbolcular ile Önlisans ve Lisans eğitim düzeyine sahip futbolcular arasında anlamlı bir farklılık olduğu, ortaöğretim mezunu futbolcuların siber mağduriyetlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 18. Futbolcuların Klasman Türü Değişkenine Göre SMÖ Puanların Analizi

Klasman	N	Sıra ort (SO)	Sıra top	Mann-Whitney U	z	p	Farklılık
SMÖ							
^a Amatör	270	202,10	45942,50	9022,500	-1,736	,040	a-b
^b Prof lig	64	156,29	10002,50				
Toplam	334						

Not : a (amatör lig) sporcu grubu internet kullanıcılarının, b(profesyonel lig) grubu sporcuları internet kullanıcıları

Tabloda araştırmaya katılan futbolcuların futbol oynadığı klasman grubuna göre siber mağ-

duriyet ölçeğine ilişkin anlamlı bir farklılık olduğu, amatör ligde futbol oynayan futbolcuların siber mağduriyetlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 19. Futbolcuların Meslek Değişkenine Göre SMÖ Puanların Analizi

Meslek	N	Sıra ort	c2	sd	P	Fark. kay
SMÖ						
^a Öğrenci	252	210,33	8,259	3	0.042	a-c
^b Futbolcu	55	161,52				b-c
^c Öğretmen	8	149,06				a-d
^d Serbest meslek	19	141,79				b-d
Toplam	334					

Not : a (öğrenci) grubu internet kullanıcıları, c (öğretmen), d(serbest meslek) grubu sporcular.

Tabloda araştırmaya katılan futbolcuların meslek değişkenine göre siber mağduriyet ölçeğine ilişkin anlamlı farklılık ortaya koy-

duğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre öğrenci olan futbolcuların öğretmen ve serbest meslek sahiplerine, mesleği futbolculuk olanların ise öğretmen ve serbest meslek sahiplerine göre siber mağduriyetlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 20. Futbolcuların Futbola Başlama Yılı Değişkenine Göre SMÖ Puanların Analizi

Futbola başlama yılı	N	Sıra ort (SO)	c2	sd	p
SMÖ					
1-3 yıl	40	180,24	2,879	3	,411
4-7 yıl	202	181,01			
8-11 yıl	67	164,30			
12-15 yıl	25	153,08			
Toplam	334				

Tablo incelendiğinde futbolcuların futbola başlama yılı değişkenine göre siber mağduri-

yet ölçeğine ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 21. Futbolcuların İnternet Kullanım Amacı Değişkenine Göre SMÖ Puanların Analizi

İnt Kul Amaç1*	N	Sıra ort (SO)	c2	sd	p	Farklılık kaynağı
SMÖ						
^a Facebook	164	215,36	18,851	10	,042	a-c
^b Müzik	29	164,57				a-d
^c E-pošta	16	148,00				a-e
^d Twitter	39	144,38				a-g
^e Film-dizi	15	117,83				a-f
Online oyun	17	172,24				
^g Haber ve gazete	12	120,96				
Video siteleri	16	175,38				
^f Bankacılık hizmetleri	6	151,83				
Sohbet odaları	16	159,81				
Görüntülü konuşma	4	198,50				
Toplam	334					

*Kullanıcıların birinci derecede kullanım nedenine göre yapılmıştır

a: Facebook; b: Müzik; c: E-pošta; d: Twitter; e: Film-dizi; g: Haber ve gazete; f: Bankacılık hizmetleri;

Tablo incelendiğinde siber mağduriyet ölçeğinden alınan sıra ortalaması en yüksek internet kullanım amacının facebook kullanıcı olan futbolcular ($SO_{SMÖ}=215.36$) olduğu gö-

rülmektedir. Ayrıca Tablo'da siber mağduriyeti en yüksek olan internet uygulamaları facebook, görüntülü konuşma, online oyun, video paylaşım siteleri, en düşük mağduriyet ise film-dizi, haber-gazete uygulamaları olduğu görülmüş ve facebook kullanımının e-pošta, twitter, film-dizi, haber-gazete ve bankacılık hizmetleri kullanımına göre farklılık oluşturduğu bulunmuştur.

Tablo 22. Futbolcuların Futbola Başlama Yılı Değişkenine Göre SMÖ Puanlarının Analizi

	İnt Kul Süre	N	Sıra ort	c2	sd	P	Farklılık kaynağı
SMÖ	^a 1 saatten az	14	123,64	8,972	4	,046	e-a
	^b 1-3 saat	102	154,30				e-b
	^c 4-6 saat	132	184,03				e-c
	^d 7-9 saat	58	205,35				
	^e 9 saatten fazla	28	216,86				
	Toplam	334					

Not:a (1 saatten az); b (1-3 saat); c (4-6 saat); d (7-9 saat); e (9 saatten fazla)

Tabloda futbolcuların interneti kullanım süresine değişkenine siber mağduriyet ölçeğinden aldıkları sıra ortalama puanlarına göre 1 saatten az kullanan futbolcular ($SO_{SMÖ}=123,64$) puan, 1-3 saat kullanan futbolcuların ($SO_{SMÖ}=154,30$) puan, 4-6 saat kullanan futbolcular ($SO_{SMÖ}=184,03$) puan, 7-9 saat kullanan futbolcuların ($SO_{SMÖ}=205,86$) puan aldıkları görüldü. Bu sonuçlara göre internet kullanımı 7-9 saat ve 9+ fazla kullanan futbolcuların siber mağduriyetlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

TARTIŞMA

Araştırmaya katılan futbolcuların Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarından aldıkları ortalama puan ($\bar{X}_{SZİDÖ}=32,90\pm 6,46$) ve siber mağduriyet ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{X}_{SM}=37,99\pm 4,75$) göz önüne alındığında futbolcuların Siber (Sanal) Zorba-

lığa İlişkin Duyarlılıklarının yüksek olduğu ve Siber mağduriyet yaşadıkları söylenebilir.

SZİDÖ Ölçeği Sonuçları;

Araştırmaya katılan futbolcuların medeni durum değişkenine göre Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Siber zorbalık ile ilgili araştırmaların bir çoğunda yaşın önemli bir belirleyici olup olmadığı yaygın olarak araştırılmış ve farklı sonuçlar elde edilmiştir (Aksaray, 2011). Araştırmaya katılan çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu 21-25 yaş grubu futbolcuların Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarını daha yüksek olduğu ve diğer gruplara göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Slonje ve ark. (2012) araştırmalarında yaş değişkeni ile siber zorbalık davranışları arasında anlamlı yönde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Mesch (2009) ve Kowalski ve Limber (2007) yaptıkları araştırma-

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yıl: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

da siber zorbalık ve yaş ilişkisini önemli bir etken olarak bulmuşlardır.

Araştırmaya katılan futbolcuların eğitim durumu değişkenine göre önlisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip futbolcuların Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarının daha yüksek olduğu görülmüş ve diğer gruplara göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P<0,05$).

Araştırmaya katılan futbolcuların meslek değişkenine, İnternet kullanım amaçlarına, futbola başlama yılı ve klasman türü değişkenine göre siber zorbalık ölçeğine ilişkin gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan futbolcuların İnternet kullanım sürelerine göre 1-3; 4-6 ve 7-9 saat internet kullanan futbolcuların siber zorbalık ölçeğinden aldıkları sıra ortalama puanlarının daha yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Süslü ve Oktay (34) çalışmasında interneti günde 3 saatten fazla kullanan öğrencilerin, siber zorbalık ve siber mağduriyet puanlarının daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Çalışmada, interneti kullanma süresi arttıkça siber zorbalık ve siber mağduriyet puanlarındaki artışa ulaşıldığı söylenebilir. Serin (2012) çalışmasında internete günde beş saat ve daha fazla bağlı kalan öğrencilerin internete bundan daha az süre ile bağlanan öğrencilerinden daha fazla siber zorbalık davranışla-

rında buldukları ve daha fazla siber mağdur olduklarını bulmuştur.

Yarar (2019) öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmasında bir günde ortalama internet kullanma süresi ile siber zorbalık arasında anlamlı bir farklılık olduğu bu farklılığın 2 saat daha fazla kullananların lehine olduğu, bir diğer ifadeyle bir günde 2 saatten daha fazla internet kullanımı olan öğrencilerin daha fazla siber zorbalık yaptıklarının söylenebileceği ifade edilmiştir (Yarar, 2019). Ayrıca İnternette geçirilen süre arttıkça siber zorbalık ve siber mağduriyetin arttığı (Bayram, 2017; Taştekin, 2016) yapılan çalışmalarda belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan futbolcuların internet bağlantı yerine göre masaüstü ve notebook kullanan futbolcuların siber zorbalık ölçeğinden aldıkları sıra ortalama puanlarına daha yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılaşma oluşturduğu görülmüştür.

Süslü ve Oktay (2018) çalışmasında lise öğrencilerinin bilgisayar, cep telefonu ve tabletleri nedeniyle siber zorbalık ve siber mağduriyet puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürde bu bulgu Serin'in (2012) çalışma bulgularına paraleldir. Bilgi iletişim teknolojilerine sahip olmanın yanı sıra kullanımının (sohbet, eğlence, araştırma, ev ödevi vb.) önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca, siber zorbalık bu teknolojilerin kötüye kullanılması sonucudur. Bilgi teknolojisine sahip birçok

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yılı: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

kişinin bu teknolojileri bilgi edinme ve yeni arkadaşlıklar kurma gibi olumlu amaçlar için kullandığı unutulmamalıdır.

SMÖ Ölçeği Sonuçları

Araştırmaya katılan futbolcuların medeni durum değişkenine göre bekar futbolcuların lehine siber mağduriyet ölçeğine ilişkin puanın daha yüksek olduğu ve evli olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan futbolcuların yaş değişkenine göre 16-20 yaş grubu futbolcuların siber mağduriyet daha yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur. Süslü ve Oktay (2018) benzer bir çalışmada siber mağduriyet açısından anlamlı bir fark olmadığını bildirmişlerdir. 16-20 yaş grubunun internette daha fazla zaman geçirdiği söylenebilir.

Yaşın ilerlemesiyle birlikte İnternet üzerinde fotoğraf ve video paylaşımı da giderek artmaktadır. Bu oran 16-17 yaş arasında %95'e ulaşmaktadır.² Çiftçi (2018) öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin yaşı ilerledikçe mağduriyetlerinde de artış olduğunu saptamıştır.

Araştırmaya katılan futbolcuların eğitim durumu değişkenine göre ortaöğretim mezunu futbolcuların siber mağduriyetlerinin daha yük-

sek olduğu ve diğer gruplara göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan futbolcuların futbol oynadığı klasman grubuna göre amatör ligde futbol oynayan futbolcuların siber mağduriyetlerinin daha yüksek olduğu ve profesyonel lige göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan futbolcuların meslek değişkenine göre öğrenci olan futbolcuların siber mağduriyetlerinin daha yüksek olduğu ve diğer meslek gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Araştırmaya katılan futbolcuların futbola başlama yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Araştırmaya katılan futbolcuların interneti kullanma amacına göre siber mağduriyeti en yüksek olan internet uygulamaları facebook, görüntülü konuşma, online oyun, video paylaşım siteleri, en düşük mağduriyet ise film-dizi, haber-gazete uygulamaları olduğu görülmüş ve gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Çiftçi (2018) öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin internette fazla çevrimiçi olmalarının ve interneti kullanmalarının yaşayacakları siber mağduriyeti daha da arttırdığını tespit etmiştir.

Süslü ve Oktay (2018) Çalışmada, siber zorbalık puanlarında internete bağlandıkları yer açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Siber mağduriyet puanları açısından anlamlı

² <https://www.guvenliweb.org.tr>,15.05.2020

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yıl: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

bir fark bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, internete cep telefonlarından bağlanan öğrencilerin evde internete bağlı öğrencilerin siber mağduriyet puanlarına göre daha yüksek siber mağduriyet puanlarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Literatürde bununla ilgili çok fazla araştırma yoktur. Araştırmanın bu bulgusu, Sarak'ın (2012) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada, internete cep telefonu ile bağlanan öğrencilerin, bağlanmayanlardan daha yüksek siber mağduriyet puanlarına sahip olduğunu gösteren bulgular ile desteklenmiştir.

Araştırmaya katılan futbolcuların interneti kullanım süresine değişkenine göre internet kullanımını 7-9 saat ve 9+ fazla kullanan futbolcuların siber mağduriyetlerinin daha yüksek olduğu görülmüş ve gruplar arası anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmaya katılan futbolcuların Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarından aldıkları ortalama puan 32.90' ortalamanın üstünde ve siber mağduriyet ölçeğinden aldıkları ortalama puan 37.99 yüksek olduğu görülmüştür.

Medeni durumun, Meslek, klasman grubunun futbola başlama yaşının, internet kullanma maçlarının Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarında bir etkisi görülmemiştir. 21-25 yaş aralığındaki futbolcuların Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarının daha yüksek olduğudur. Bu yaş grubu internete daha

fazla zaman geçirdiği bu alanda duyarlılıkları geliştiği düşünülebilir. Eğitimin Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarından etkisi görülmüştür. Masaüstü ve notebooklarda Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarında bir etkisi görülmüştür. Sebep olarak cep telefonu kadar özel bir cihaz olmaması ve aile içinde kullanılabilme özelliğinden dolayı bu duyarlılık yüksektir.

Siber (Sanal) Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarında en fazla önem verilen maddeler:

- “Görülmesini istemediğim bir resim ya da görüntümün benden habersiz olarak yayılabileceği tehlikesini düşündüğüm olur.”;
- ”Sanal ortamlardaki iletişimde hakkımda gerçek olmayan söylentilerin de yayılabileceğini düşünürüm.”
- “Bilgisayarımda güncel bir virüs programı bulundurmaya dikkat ederim”;
- “İnternete girdiğimde bilgilerimin başkaları tarafından çalınabileceğini göz önünde tutarım”
- “İnternetteki e-posta, forum siteleri vb. üyelik şifrelerimi kimseyle paylaşmam.”

Futbolcuların Sanal mağduriyetlerinde ise, Bekar, öğrenci, 16-20 yaş, ortaöğretim, 7-9 saat internet kullanan ve amatör ligde futbol oynayan futbolcuların sanal mağduriyetlerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Değişkenler

incelendiğinde bu grubun internete girme olanaklarının daha fazla olduğu ve daha fazla internet kullandıklarından dolayı sanal mağduriyet yaşadıklarını düşünülebilir. En fazla mağduriyet yaşadığı maddeler ise

- Arkadaşlarım ya da başka kişiler benim haberim olmadan internette benim şifrelerimi kullandı.;
- Arkadaşlarım ya da başka kişiler internette benim şifrelerimi kullanarak gizlice e-mail (MSN, Yahoo, Gmail, Mynet gibi) adreslerime girmeye çalıştılar.
- Cep telefonundan bana hakaret eden mesajlar gönderdiler.
- Cep telefonunu kullanarak benimle alay ettiler.”
- Facebook, Twitter gibi sitelerde bir başkası gizlice benim adımları kullanarak hesap açtı.
- İnternette bana hoşlanmayacağım mesajlar gönderdiler
- İnternette bana kötü isim ya da lakap taktiler.
- İnternette beni tehdit ettiler.
- İnternette benim iznim olmadan bazı sitelerde fotoğraflarımı yayınladılar
- İnternette benimle alay ettiler.

- İnternette benimle ilgili gerçek olmayan söylentiler yaydılar.
- İnternette benimle ilgili hoşuma gitmeyen haberler yayınladılar.
- İnternette şifrelerimi kullanarak gizlice oyunlarım girmeye çalıştılar
- İnternette bana hoşlanmayacağım mesajlar gönderdiler.
- Telefonla beni arayarak rahatsız ettiler
- Telefonla beni arayarak rahatsız ettiler.
- Yüze karşı söylemedikleri şeyleri internette ya da cep telefonunda rahatlıkla bana söylediler.

Teknolojide gelişmeler ve bilgi iletişim teknolojilerine yaygın erişim olanakları siber zorbalıktan etkilenecek kişi sayısını her geçen gün artırabilir. Bu nedenle siber zorbalığın küresel bir mesele olduğu, birçok ülkenin bununla başa çıkmak için çözüm yolları aradığı ve çeşitli düzenlemeler yaptığı söylenebilir. Siber zorbalıkla ilişkili olan faktörlere bakmak bu konuda yapılacak önleme ve müdahale çalışmalarına katkıda bulunacaktır. Ayrıca Milli Eğitim müfredatı içerisinde sanal mağduriyet ve sanal zorbalıkla ilgili konuların yer alması ve öğrencilerde algı oluşturulması sağlanmalı, konu ile ilgili kanuni ve ahlaki ceza ve sorumluluklar hakkında bilgiler verilmeli, ayrıca Tv, internet ve yazılı basında

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yıl: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

Kamu spotu ve uyarıcı bilgiler verilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

AKSARAY, S., (2011). Siber Zorbalık, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 20, Sayı 2: 405-432

ARICAK O.T., TANRIKULU T., KINAY H., (2012). “Siber Mağduriyet Ölçeği’nin İlk Psikometrik Bulguları”. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, Sayı 11: 1-6

ARICAK, O.T., (2011). Siber zorbalık: Gençlerimizi bekleyen yeni tehlike. Kariyer Penceresi, 2(6),10-12

AŞKIN Y., (1989). Beden Eğitimi ve Spor Ders Kitabı. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s. 3

BAYRAM, F., (2017). Siber Zorbalık Yapma Siber Mağdur Olma ve Denetim Odağı Arasındaki İlişkinin Bazı Kişisel Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep

ÇİFTÇİ, H., (2018). Siber Zorbalık Davranışları ve Siber Mağduriyet Düzeylerinin Karşılaştırılması, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(6), 887-897

HUNTER, N., (2012). Cyber Bullying, Raintree: British Library Cataloguing in Publication Data

İĞDELİ, F., (2018). Üniversite Öğrencilerinin Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet ve Siber Zorbalık Duyarlılıklarının Çeşitli Değişkenler Bağlamında İncelenmesi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lisansüstü Tezi, Eskişehir

İNEL, M.S., BARUT, M., (1994). Toplum Bilim Açısından Spor. H.Ü Spor Bilimleri III. Ulusal Kongresi Tebliği Özeti, Onay Ajans Matbaacılık, Ankara, 56

KARADAĞ, A., KUTLU, M., (2006). Uzun Dönem Futbol Antrenmanlarının Futbolcuların Baskın ve Baskın Olmayan Ayaklarının Görsel ve İşitsel Reaksiyon Zamanlarına Etkileri. Fırat Tıp Dergisi, 11(1), 26-29

KOWALSKI R.M., LIMBER S.P., (2007). Electronic bullying among middle school students. Journal of Adolescent Health 41, 22-30

LIVINGSTONE, S., HADDON, L., GÖRZIG, A., ÓLAFSSON, K., (2011). Risks and safety on the internet: the perspective of European children: key findings from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. EU Kids Online, Deliverable D4.

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yılı: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

- EU Kids Online Network, London, UK. Erişim: <http://eprints.lse.ac.uk/33731/1/Risks%20and%20safety%20on%20the%20internet%28lsero%29.pdf>, 14.11.2020
- MESCH, G.S., (2009).** Parental mediation,online activities and cyberbullying .Cyber - psychology and Behavior 12 (4), 387-393
- PALERMITI, A.L., SERVIDIO, R., BARTOLO, M.G., COSTABILE, A., (2017).** Cyberbullying and self-esteem: An Italian study. *Computers in Human Behavior*, 69, 136-141
- SARAK, Ö., (2012).** Lise Öğrencilerinde Sanal Zorbalık. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, İstanbul
- SERİN, H., (2012).** Ergenlerde Siber Zorbalık/Siber Mağduriyet Yaşantıları ve Bu Davranışlara İlişkin Öğretmen ve Eğitim Yöneticilerinin Görüşleri. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Doktora Tezi, İstanbul
- SLONJE, R., SMITH, P.K., FRISEN, A., (2012).** Processes of cyberbullying, and feelings of remorse by bullies: A pilot study. *European Journal of Developmental Psychology*, 9: 244-259. doi:10.1080/17405629.2011.643670
- SULLIVAN, K., (2011).** The anti-bullying handbook. Types of bullying 2: Cyberbullying, 57-73
- SÜSLÜ, D.P, OKTAY, A., (2018).** Lise Öğrencilerinde Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyetle İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi Elementary Education Online, 2018; 17(4), 877-1895 İlköğretim Online, 17(4), 1877-1895
- TAIWO, R., (2015).** Cyber behavior. M. Khosrow-Pour (Ed.), *Encyclopedia of Information Science and Technology* içinde (3. bs., ss. 2972–2980). Hershey, PA: IGI Global. doi:10.4018/978-1-4666-5888-2.ch290
- TALİMCİLER, A., (1998).** Türkiye’de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji ABD
- TANRIKULU, T., KINAY, H., ARICAK, O., (2013).** Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 38-47
- TAŞTEKİN, E., (2016).** Ergenlerin Arkadaşlık İlişkileri ve Benlik Saygısı Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Arasındaki İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yıl: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

VAR, L., (2018). Futbolda Seyircilerin Spor Alanlarındaki Saldırganlık Davranışları Hakkında Betimsel Bir Çalışma (Kırşehir İli Örneği). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

YAMAN, E., EROĞLU, Y., PEKER, A., (2011). Başa çıkma stratejileriyle okul zorbalığı ve siber zorbalık İstanbul: Kaknüs Yayınları

YARAR, Y., (2019). Lise Öğrencilerinin İyi Oluş Düzeyleri İle Siber Zorbalık Siber Mağduriyetleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.umut.org.tr/userfiles/files/Umut%20Zengin.pdf>, 05.06.2020, Üniversite Öğrencileri Arasında Siber Mağduriyet ve Zorbalık, Umut Zengin

<https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/pzp5z.pdf>, 17.05.2020, Siber Zorbalık, Gençlerin İnternet’i kullanırken karşılaştıkları bir sorun

Yazar Notu: *Bu çalışma yüksek lisans tezinden türetilmiştir. 23-24 Ekim tarihlerinde yapılan 7. Uluslararası Sosyal Beşeri Ve Eğitim Bilimleri Kongresi’nde sunulan tam metin sözel bildirinin genişletilmiş halidir.*

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yılı: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

EXTENDED ABSTRACT

Abstract: Objective: Amateur or professional football players who play football, one of the areas of great interest to people, are also victims of cyberbullying. In this study, it was aimed to examine the attitudes of amateur and professional football players regarding their cyber victimization and awareness according to various variables. Within the scope of the study, the attitudes towards cyber victimization and awareness of amateur and professional football players will be examined and investigated in detail. **Materials and methods:** The population of the study consists of football players (n: 450) playing in amateur and professional football clubs in Elazığ province. 334 football players selected randomly among these players were included in the study and the sample was formed. The survey forms are personal information form composed of 10 questions, 14-item “Cyber Sensitivity Scale” and 24-item “Cyber Victimization Scale”. 14-item “Cyber Sensitivity Scale” and 24-item “Cyber Victimization Scale” developed by Tanrıku et al. were used. The Cyber Sensitivity Scale consists of 14 items and each item is answered as “Yes”, “No” and “Sometimes”. The score that can be obtained from the scale is between 14 and 42 points, and the higher the score to be obtained indicates the high sensitivity to cyberbullying. SPSS 22.0 package program was used to analyze data. First, the Cronbach alpha test was applied to determine the reliability of the collected data. Within the scope of the analysis, one-way analysis of variance (Anova) and t-test were applied to determine the difference according to the frequency and percentage distributions and some independent variables related to the players (gender, age, marital status, etc.). **Results:** All of the participant football players are male. The majority of these football players (60.5%) are in the 21-25 age range, 88.0% of them are single, 62.9% have undergraduate education and 75.4% are students. 80.8% of footballers play in the amateur league, 19.2% in professional leagues, 60.5% of them have 4-7 years of football background, 6.0% 12-15 years and 1.5% 15+ years. The majority of football players (39.5%) use the internet for 4-6 hours and 8.4% for more than 9 hours daily, and according to the distribution of the devices with which internet is used (32.5%), access is provided via mobile phones. According to the purposes of internet use, (17.93%) video call, (15.48%) chat rooms and (12.15%) Facebook rank first. According to the marital status variable, there was no significant difference in the sensitivities of football players regarding cyber (virtual) bullying. According to the age variable of the participant football players, the sensitivity of the football players in the age range of 21-25 to cyber (virtual) bullying is higher. According to the educational status variable of the football players, it is seen that the players with the secondary

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

October - November - December Issue: 37 Autumn Winter Term Year: 2020

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Ekim - Kasım - Aralık Sayı: 37 Sonbahar Kış Dönemi Yıl: 2020

ID:499 K:588

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

education level ($SO_{SZİDÖ} = 134.82$) get the lowest score, and the football players with the associate degree and postgraduate education level get the highest score from the cyber bullying scale. According to the educational level variable, the sensitivity of football players with associate degree and postgraduate education is higher towards cyber (virtual) bullying. No significant difference was found regarding the cyberbullying scale according to occupation variable. There is no significant difference regarding the cyberbullying scale according to the classification type, starting year of football and internet usage purposes. According to the duration of internet use, players who use the internet for less than 1 hour creates a significant difference from those using for 4-6 and 7-9 hours and it has been determined that those who use the internet for 1-3, 4-6 and 7-9 hours have higher sensitivity towards cyber (virtual) bullying. According to the internet connection location, it has been found that football players who use desktop and notebook as internet connection devices have a higher sensitivity towards cyber (virtual) bullying and this creates a significant difference compared to other groups. According to the marital status variable, it has been determined that single football players experience more cyber victimization. According to the age variable of football players, the virtual victimization of football players in 16-20 age group is higher. According to the education level of the football players, it has been found that there is a significant difference between football players with secondary education level and football players with associate and bachelor's degree, and the cyber victimization of football players with secondary education is higher. It has been found that the cyber victimization of football players who played football in the amateur league is higher according to the classification group in which football players played football. According to the occupation variable of football players, it has been found that football players being students have higher cyber victimization than teachers and self-employed individuals, and those whose profession is football have higher victimization than teachers and self-employed people. In addition, it has been observed that the internet applications with the highest cyber victimization are Facebook, video talk, online games, video sharing sites, the lowest victimhood is seen in film-series, news-newspaper applications. **Conclusion:** The age of football, occupation, classification group, age of football, internet use matches have no effect on cyber (cyber) bullying sensitivity. 21-25 years old players are more sensitive to cyber (cyber) bullying. Virtual victimization of football players, single, student, 16-20 age, secondary education, 7-9 hours of internet and amateur football players playing in the league has been seen more than the virtual victimization. When the variables are examined, it can be thought that this group has more access to internet and more cyber victimization because they use more internet.